

Opetus- ja kulttuuriministeriö

kirjaamo.okm@gov.fi

PL 29

00023 Valtioneuvosto

Asianumero VN/18125/2025

26.9.2025

LAUSUNTO TPO LAKIUUDISTUKSEEN

Taiteen perusopetuksen tulee olla Suomessa saavutettavaa lapsille ja nuorille valtakunnallisesti. Myös pienten paikkakuntien lasten tulee voida harrastaa lähellä omaa elinpiiriään, ei vain kaupungeissa ja suurissa kasvukeskuksissa, joihin valtionsuutta saavat TPO-oppilaitokset enimmäkseen keskittyvät.

Tämän vuoksi on tärkeää, että on myös pienempiä TPO-kouluja ja yleistä oppimäärää, joissa lapset ja nuoret saavat ammattilaisten järjestämää pitkäjänteistä ja tasolta toiselle etenevää opetusta sirkus- ja teatteritaiteessa.

Taiteen perusopetuksen rahoitus muille kuin vos-oppilaitoksille on kuitenkin harkinnanvaraista ja vuosittain kertaluontoista, mikä sotii pitkäjänteisyyden periaatteita vastaan. Suunnitelmallisuus ja pitemmän tähtäimen kehitystyö oppilaitoksissa on hankalaa, ellei jopa mahdotonta, kun toimintaa ei resursoida ja toimintaedellytyksiä vakiinnuteta taiteen perusopetuksen luonteen edellyttämällä tavalla. TPO:n luonteeseen kuuluu nimenomaan pitkän tähtäimen suunnitelmat ja kehittämistyö ammattilaisten johdolla, sekä laaja saatavuus ja saavutettavuus valtakunnallisesti.

Yleisen oppimäärän ja valtion opetustuntikohtaisen tuen ulkopuolisten oppilaitosten tukijärjestelmät kuitenkin ovat hyvin päinvastaisia lakisääteisten taiteen perusopetuksen määritelmien kanssa, eikä taiteen perusopetus pääse toteutumaan sille määritellyllä tavalla – ja uhkaa jopa lakkautua ja kadota monilta paikkakunnilta.

Valtioneuvoston tuore julkaisu *Laadukas taiteen perusopetus – Taiteen perusopetuksen strategiset tavoitteet sekä laadun strategiset indikaattorit* (Opetus – ja kulttuuriministeriön julkaisuja: 2023:43) määrittelee taiteen perusopetuksen saatavuuden ja saavutettavuuden yhdenvertaisen toteutumisen yhdeksi laadukkaan taiteen perusopetuksen tavoitteeksi. Lisäksi julkaisussa on listattu tavoitteiksi mm. pedagoginen laadukkuus sekä se, että taiteen perusopetuksen rahoituksen tulee tukea taiteen perusopetuksen laatua ja uudistumista.

Nämä tavoitteet ovat täysin yhteneväisiä kentän toimijoiden toiveiden ja tavoitteiden kanssa ja niiden turvaamiseksi ja takaamiseksi tarvitaan nyt toimia rahoittajien puolelta. Taiteen perusopetuskoulujen hallintohenkilökunta ei voi työskennellä ilman palkkaa, jotta oppilaitokset pysyisivät pystyssä ja voisivat tarjota laadukasta opetusta. Nykyisin tilanne on kuitenkin valitettavan usein niin, sillä resurssit eivät vastaa tarvetta – ja tähän on saatava muutos, kaikkien yhteisen edun ja tahtotilan mukaisesti. Valtion opetustuntikohtaisen tuen ulkopuolisten TPO-oppilaitosten asema ja talous on turvattava nykyistä vakaammalle pohjalle ja siten, että koulujen toiminnan jatkuvuus ja kehittämistyö on turvattu nykyistä paremmin. Jotta voidaan tehdä ministeriön edellyttämää saavutettavuustyötä, oppilaitokset tarvitsevat parempia toimintaedellytyksiä ja resursseja.

Minkälainen rahoitusmalli tukisi parhaiten saavutettavaa ja laadukasta taiteen perusopetusta?

VOSin jakoperusteena (OKM) oppilasmäärä olisi tasa-arvoisempi jakoperuste suhteessa musiikkiin. Kunnilla oma harkinta jakoperusteista (VM), koska pienissä kunnissa oppilasvolyymi pienempi, mutta TPO-tarjonta taattava. Kehyskunnille voitaisiin osoittaa valtiovarainministeriön kuntarahoituista alueellinen saatavuus ja saavutettavuus huomoiden. Kuntia voitaisiin palkita siitä, että järjestävät TPO:ta. TPO lisää kuntaosuutta. TPO hyte-kertoimeen.

Jotta tuetaan saavutettavuutta pitäisi saada tasapainoa nykyisen VOS-oppilaitosten tuen 100 miljoona € ja ei VOS-oppilaitosten harkinnanvaraisen, ei jatkuvan, toiminta-avustuksen 300 000 € (laskenut 2024 100 000€, budjetti oli vuonna 2023 400 000€ ja vuoteen 2022 asti oli vain 150 000€!) budjettien välille.

Lisärahoitusosuus, joka lisäisi TPO:n saavutettavuutta.

a) Alueellinen saavutettavuus

Miten taata tpo-opetuksen olemassaolo valtakunnallisesti?

=> Lisärahoitusta harvempaan asutetuille alueille

b) Oppimisympäristöön liittyvä saavutettavuus

Miten taata taiteenalalle ominainen tila ja välineet?

=> Perustetaan TPO:n saavutettavuus kassa, kun kunta tai opetuksen tarjoaja panostaa taiteen lajien vaatimuksia ja saavutettavuutta edistäviin tiloihin. Vihdin malli > kunnan panostus TPO-teatteritilaan, ilmainen käyttäjille

c) Taiteenalaan liittyvä saavutettavuus

Miten taata jokaisen taiteenalan kattavuus valtakunnallisesti?

=> Kuntarahoituksen lisäys, mitä useamman taiteen lajin TPO:ta tarjotaan. Tai Hyte-kerroin kilisee

d) Eri ikäryhmien/erityisryhmien saavutettavuus / Taloudellinen saavutettavuus - jokaisella mahdollisuus osallistua

=> Kaikki ikäryhmät mukaan. Kannustetaan varhaisiän TPO:n järjestämiseen, säädetään OPSin perusteissa. Varhaisiän TPO rahoitetaan siten, että oppilaitokset voivat antaa sitä ilmaiseksi.

Vos ja ei vos oppilaitokset ja yhteistyö oppilaitosten kanssa

⇒ Hankerahoitus ei saa rajata vos ja ei-vos oppilaitoksia erilleen. Hankkeet ovat tärkeitä pienempien oppilaitosten kehittymisen kannalta.

Alueellinen tai valtakunnallinen TPO-toimijoiden erityistehtävä

⇒ Merkityksellisen taidesuhteen luominen, hyvinvoinnin ja mielenterveyden vahvistaminen, yhteisöllisyys.

Lisäksi

- ⇒ Suunniteltu 1000 oppitunnin / 50 opintopisteen suorittaminen on epärealistista pienellä paikkakunnalla. Monet oppilaat lähtevät isommalle paikkakunnalle jo lukioon.
- ⇒ 10 % osuus rahoitukseen valmistuneista ei palvele lapsen etua.

- ⇒ Kyse on harrastuksesta. On lapsen etu, että hän voi perehtyä lapsuudessa / nuoruudessa useampaan lajiin.
- ⇒ Taiteen perusopetukseen ei pitäisi kytkeä suorituspakkoa.

Teatteri Aploodi

Teatteritaiteen perusoppilaitos vuodesta 2012 lähtien

Lohjan ja Länsi-Uudenmaan seudulla